

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 31/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta (HE 99/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ympäristövaliokuntaan samalla määrännyt, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Hannu Karjalainen, ympäristöministeriö
- lakimies Marketta Rosti, Metsähallitus

- viestintäpäälikkö Klaus Ekman, Metsästäjien Keskusjärjestö
- tutkimusjohtaja Vesa Ruusila, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
- vs. riistanhoitopäälikkö Visa Eronen, Uudenmaan riistanhoitopiiri
- riistapäälikkö Juha Kuittinen, Pohjois-Karjalan riistanhoitopiiri
- luonnonsuojeluasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- puheenjohtaja Lauri Kontro, Suomen Metsästäjäliitto ry
- Salon riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtaja Martin Hägglund.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Lapin riistanhoitopiiri
- saamelaiskäräjät
- Paliskuntain yhdistys.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ehdotus sisältää useita perustuslain 80 §:n 1 momentin edellyttämiä muutoksia voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 29/2004 vp) katsonut kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan luonnonsuojelulain 16 §:n asetuksenantovaltuuden ongelmalliseksi perustuslain 80 §:n 1 momentin ja perustuslakivaliokunnan

sitä koskevan lausuntokäytännön kannalta. Valtuus oli perustuslakivaliokunnan arvion mukaan täysin avoin, eikä se perustuslain näkökulmasta riittävällä tarkkuudella rajoittanut asetuksenantajan harkintavaltaa. Kansallis- ja luonnonpuistoja koskeva luonnonsuojelulain 16 §:n valtuussäännös esitetäänkin ehdotuksessa kokonaan poistettavaksi. Koska kaikki kansallispuistot ja pinta-alaltaan yli tuhannen hehtaarin laajuiset luonnonpuistot perustetaan aina omilla erillis-

laeilla, olisi näihin määrättyjä alueita koskeviin lakeihin mahdollisuus tarvittaessa sisällyttää puistokohtaisia tarvittavia poikkeussäännöksiä. Lakiehdotuksen 17 a §:ään sisältyy uusi valtuussäännös, ja se koskee valtioneuvoston asetuksilla perustettavia muita luonnonsuojelualueita kuin kansallis- ja luonnonpuistoja. Valiokunta katsoo, että tässä yhteydessä olisi tullut samalla tarkastella tarvetta ajanmukaistaa laajemmin niitä säännöksiä, jotka koskevat luonnonsuojelualueilla tapahtuvaa metsästystä ja kalastusta. Suomessa kansallispuistojen metsästysjärjestelyt ovat olleet verrattain tiukasti määriteltyjä.

Valiokunta korostaa, että lakiehdotukseen sisältyy metsästyksen ja riistakantojen hoidon kannalta arvioituna asiantuntijakuulemisessa ongelmallisina pidettyjä kohtia. Valiokunta toteaa myös, että lakiehdotuksella on huomattava periaatteellinen merkitys, koska sillä luodaan pohjaa sille, millaisia käyttörajoituksia luonnonsuojelulla suojeltaville Natura 2000 -alueille asetetaan. On tietenkin toisaalta selvää, että luonnonsuojelualueet on perustettu ensisijaisesti luonnon suojelemiseksi. Valiokunta kiinnittää seuraavassa huomiota muutamiin metsästyksen ja kalastuksen kannalta merkityksellisiin sekä osittain myös periaatteellisiin näkökohtiin.

Luonnonsuojelulain uudistamista koskevaan ehdotukseen on sisällytetty myös muutamia uusia säännöksiä, jotka liittyvät erityisesti eläinkantojen sääntelyyn luonnonsuojelualueilla. Lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kansallis- ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla vähentää vierasperäisten sekä, jos laji on tullut liian runsaslukaiseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi, muidenkin kasvi- ja eläinlajin yksilöiden lukumäärää. Valiokunta toteaa, että esityksen perustelujen mukaan vierasperäisten tai muutoin vahingollisten eliölajien yksilöiden vähentämismahdollisuuksia pyritään tehostamaan. Valiokunta pitää ehdotettua uudistusta lähtökohdiltaan asianmukaisena, koska sen perusteella voidaan jatkossa estää luonnon monimuotoisuuden merkittäväksi uhkaksi muodostunut vieraslajien leviämistä ja vähentää vieras-

lajien ja muiden liiaksi runsastuvien lajien haitallisia vaikutuksia kansallis- ja luonnonpuistojen suojeluarvoille. Valiokunta katsoo, että poikkeuslupajärjestelmän tulee olla sellainen, että sitä voidaan soveltaa tapauskohtaisesti hyvinkin erilaisissa käytännön tilanteissa. Useat tulokaslajit ja myös alkuperäiset eliölajit voivat runsastua nopeasti ja vaarantaa suojelualueiden luontoarvoja, erityisessä vaarassa ovat maassa pesivät lintulajit. Vierasperäisiä vahingollisia lajeja voivat olla esimerkiksi pienpetoihin kuuluvat supikoira ja minkki. Etenkin ilmastonmuutos, mutta myös ihmistoiminta voi jatkossa lisätä haitallisten tulokaslajien määrää ja niiden kantojen runsautta.

Valiokunta toteaa, että luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan kansallis- ja luonnonpuistosta olisi mahdollista poistaa sellaisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta. Pyyntiluvanvaraisia riistaeläinlajeja ovat muun muassa kaikki maasuurpedot sekä hirvi ja harmaahylje. Valiokunta korostaa, että lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa esitetyn haitallisten eläinyksilöiden poistomenettelyn luominen on lähtökohtaisesti oikeasuuntainen. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan asiassa tulee sovellettavaksi luonnonsuojelulain lisäksi myös metsästyslain ja mahdollisesti myös poliisilain mukainen harkinta. Valiokunta korostaa, että ehdotuksessa jää jossain määrin epäselväksi näiden edellä mainittujen lakien ja luonnonsuojelulain 15 §:ssä tarkoitetun lupaharkinnan suhde, vaikka menettelyihin vaikuttaakin tapauskohtaisuus sekä kulloinkin sovellettavat harkintaperusteet.

Kansallispuistoissa sallittaisiin ehdotuksen 15 §:n 2 momentin mukaan yleisesti hirvenajon harjoittaminen. Hirvenajo on ollut käytännössä tähänkin asti mahdollista useissa kansallispuistoissa, mutta asiasta on säädetty erikseen kutakin puistoa koskevassa yksittäisessä asetuksessa. Hirvenajon salliminen kansallispuistoissa ei valiokunnan mielestä ole kuitenkaan riittävästi

helpottanut hirvikantojen säätelyä, koska ajon käytännön toteutus ei ole aina tarpeeksi tehokkaasti järjestettävissä. Alueella elävät hirvet saattavat vaeltaa ja keräytyä näille suojelualueille. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan käytännön hirvenmetsästyksessä on havaittu, että hirvet oppivat hakeutumaan alueille, joilla niiden metsästäminen ei ole mahdollista. Hirvieläinten metsästyksessä on etenkin eteläisessä Suomessa kokonaisuudessaan vaikeata järjestää, koska metsästykseseen sopivia riittävän suuria yhtenäisiä alueita on vähän. Sekä Etelä-Suomessa että paikoin myös muualla Suomessa on kuitenkin viimeaikaisesta voimakkaasta metsästyksestä huolimatta varsin tiheä hirvikanta.

Valiokunta katsoo, että hirvien vahinkojen torjumisen osalta esitetty eläinten poistamis- mahdollisuus ei ole kaikissa tapauksissa riittävä toimenpide. Hirviä tulisi voida vähentää kriittiseksi käyneissä tapauksissa kansallis- ja luonnonpuistoista myös kannansäätelynäkökulmasta eläinten alueen ulkopuolella toistuvasti tuottamien merkittävien vahinkojen vuoksi. Hirvien määrää tulee voida vähentää kansallispuistoissa, jos esimerkiksi ympäröivien alueiden liikenneonnettomuuksien vähentäminen tai mittavat taimituhot sitä vaatisivat. Valiokunta korostaa, että hirvien erityisesti liikenteelle ja nuorille metsille aiheuttamien taimituhojen torjumisessa poistopyyntinä toteutettavaa metsästystä saatetaan joissakin tapauksissa tarvita. Kansallispuistoissa elävien hirvien suoranaista vaikutusta liikenneonnettomuuksiin on vielä toistaiseksi vähän suoranaista tutkimusaineistoa, mutta esimerkiksi Karkkilassa lähellä Liesjärven kansallispuistoa arvioidaan käytännön kokemuksen perusteella tapahtuvan normaalia enemmän hirvionnettomuuksia. Kansallis- ja luonnonpuistoja laajennettaessa ongelmat saattavat lisääntyä nykyisestäkin. *Valiokunta esittää edellä sanotun perusteella ympäristövaliokunnalle 15 §:n 1 momentin 3 kohdan sanamuotoa selkeyttäväksi siten, että 3 momentin mukaan voitaisiin poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riista-eläinten yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen tur-*

vallisuudelle tai merkittävän taloudellisen uhan omaisuudelle.

Valiokunta tähdentää sitä, että jatkossa myös muut lajit kuin hirvi saattavat aiheuttaa ongelmia ja tarpeen tulevaisuudessa mahdollistaa tiettyjen yksilöiden poistamisen kansallis- ja luonnonpuistoista. Näin voi tapahtua myös ilmastomuutoksesta johtuen. Säädökset tulee sopeuttaa tämä kokonaistilanne huomioon ottaviksi.

Valiokunta katsoo, että esitykseen sisältyy kansallis- ja luonnonpuistoissa tapahtuvan kalastuksen kannalta pienimuotoisia täydentämistarpeita, jotka edellyttävät luonnonsuojelulain yleiskalastusoikeuksia koskevien säännösten tarkistamista ja saattamista ajan tasalle. Lakiehdotuksen 15 §:n 5 kohdan mukaan alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla voidaan kansallispuistoissa ja luonnonpuistossa kalastaa muutoinkin kuin onkimalla ja pilkkimällä. Valiokunta toteaa, että kyseinen jokamiehenoikeuksien nojalla tapahtuvaa kalastusta koskeva luonnonsuojelulain lainkohta on ehdotuksessa edelleen samassa muodossa kuin nykyisessä luonnonsuojelulaissa, joka on valmisteltu ennen kuin kalastuslakiin (286/1982) tehtiin vuonna 1997 lisäys koskien läänikohtaisella viehekalastusluvalla tapahtuvan yleiskalastuksen rinnastamista onkimiseen ja pilkkimiseen.

Kalastuslain nykyisin voimassa olevan 8 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus harjoittaa onkimista, pilkkimistä sekä yhdellä vavalla, kelalla ja vieheellä viehekalastusta. Poikkeuksen onkimis- pilkkimis- ja viehekalastusoikeudesta muodostavat kalastuslain 8 §:ssä mainitut kohteet, kuten lohi- ja siikapitoisten vesistöjen virta- ja koskipaikat, sekä kalastuslain 11 §:n nojalla erikseen päätetyt kalastuskieltoalueet. Yhdellä vavalla, kelalla ja vieheellä tapahtuva läänikohtainen viehekalastus on jokamiehenoikeuksiin rinnastettava yleiskalastusoikeus, jolla riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tekemien seurantatutkimusten valossa ei ole ollut lainkaan vaikutusta kalakantoihin.

Kalastuslain systematiikassa onkimista, pilkkimistä ja läänikohtaisella viehekalastusluvalla koskevaa kalastusta koskevat täsmälleen saman-

laiset rajoitukset. Mikäli luonnonsuojelulakiin ei tehdä yllä esitettyä muutosta, siitä aiheutuu käytännön ongelmia, koska kalastuslain nojalla viehekalastaessaan kansalaiset voivat helposti tietämättään rikkoa luonnonsuojelulakia onkimisen ja pilkkimisen ollessa kuitenkin lähtökohtaisesti sallittuja kalastusmuotoja kansallis- ja luonnonpuistoissa. Valiokunta korostaa, että viehekalastusta sekä onkimista ja pilkkimistä harrastetaan samalla tavoin eikä viehekalastuksesta aiheudu onkimista tai pilkkimistä merkittävämpiä haittoja kansallis- tai luonnonpuistoissa. *Valiokunta esittääkin ympäristövaliokunnalle, että mainittua luonnonsuojelulain 15 §:n 5 kohtaa muutettaisiin seuraavasti "5) kalastaa muutoin kuin kalastuslain 8 §:n 1 momentissa säädettyillä tavoilla;"*. Muu kalastus kuin yleiskalastusoikeuksien perusteella tapahtuva onkiminen, pilkkiminen tai viehekalastus edellyttäisi jatkossakin kansallis- tai luonnonpuistossa alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvan. Luonnonsuojelulain 14 §:n 5 kohdassa säädetään lisäksi rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista, joiden mukaan kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa saa onkia ja pilkkiä jokamiehenoikeutena. Edellä sanottuun viitaten valiokunta esittää ympäristövaliokunnalle myös luonnonsuojelulain 14 §:n 5 kohtaa vastaavasti täydennettäväksi 15 §:n 5 kohtaa vastaavaksi siten, että läänikohtaisen viehekalastusmaksun perusteella tapahtuva kalastus rinnastettaisiin onkimiseen ja pilkkimiseen samalla tavoin kuten nykyisessä kalastuslaissakin.

Valiokunta toteaa, että metsästystä valtion muilla luonnonsuojelualueilla koskevat säännökset on koottu esityksen 17 a §:ään. Ehdotettu uusi säännös koskee muita valtionmaiden luonnonsuojelualueita kuin kansallis- ja luonnonpuistoja, koska kansallis- ja luonnonpuistojen osalta valtuussäännös poistettaisiin edellä todetun mukaisesti kokonaan. Muiden luonnonsuojelualueiden kohdalla metsästyksen sallittavuus ratkaistaisiin esityksen mukaan tapauskohtaisesti alueita perustettaessa. Valiokunnan arvion mukaan ehdotetussa 17 a §:ssä esitetyt metsästystä koskevat säännökset ovat metsästyksen järjestämisen edellytyksiä jossain määrin selkeyt-

täviä, mutta säännösten soveltamisessa tarvitaan yhdenmukaisia tulkintoja.

Lähtökohtana ehdotuksessa on, että metsästyslain 8 §:n mukaisille alueille perustettavilla muilla luonnonsuojelualueilla metsästys sallittaisiin, mutta metsästyslain 8 §:n ulkopuolisilla alueilla puolestaan metsästys olisi pääsääntöisesti kiellettyä. Valtioneuvosto voisi kuitenkin lain uuden valtuussäännöksen perusteella tietyn edellytyksen rajoittaa metsästystä 8 §:n mukaisilla alueilla. Metsästys voitaisiin sallia valtioneuvoston erillisellä harkinnalla myös muualla kuin metsästyslain 8 §:n alueilla, jos siitä ei olisi haittaa alueen muulle käytölle eikä sillä vaarannettaisi alueen käyttötarkoitusta. Valiokunta pitää välttämättömänä sitä, että metsästyksessä mahdollisesti aiheutuvaa haittaa alueen muulle käytölle arvioidaan objektiivisin kriteerein. Metsästyksen tulisi olla sallittua, jos siitä ei aiheutuisi haittaa suojelualueen suojeluarvoille tai muuta merkittävää haittaa. Näillä edellytyksillä tavoitteena voidaan pitää suojelualueen monikäyttöisyyttä. Valiokunta korostaa, että eri moninaiskäyttömuodot yhteen sovittamalla voidaan yhdistää esimerkiksi luonnossa liikkumisen ja metsästyksen tarpeet samanaikaisesti.

Voimassa oleva luonnonsuojelulaki lähtee siitä, että metsästys on lähtökohtaisesti kielletty kaikilla luonnonsuojelualueilla. Valiokunta toteaa, että käytäntö on kuitenkin ollut se, että osalla valtion luonnonsuojelualueista metsästys on jo tällä hetkellä sallittua muodossa tai toisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että uusia luonnonsuojelualueita perustettaessa ja vanhoja laajennettaessa ratkaistaan aidosti tapauskohtaisesti valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti se, miten metsästyksen alueella suhtaudutaan. Suojelualueita koskevilla ajallisilla ja alueellisilla metsästysrajoituksilla voidaan sovittaa eri käyttötarpeet yhteen ja turvata kaikki suojelualueisiin liittyvät intressit. Tästä on olemassa jo hyviä käytännön esimerkkejä Lapista. Suomessa harrastetaan retkeilyä, marjastusta ja sienestystä laajasti suojelualueiden ulkopuolella ja yleisesti ottaen metsästäjät ja muut luonnonkäyttäjät ovat ilman ongelmia sopineet samoille alueille.

Valiokunta toteaa, että ehdotetussa 17 a §:ssä ei ole säädetty erikseen metsästyslain 7 §:n mukaisista oikeuksista yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä. Eräisiin merikansallispuistoihin sisältyy myös laajoja vesialueita, joissa useimmiten on sallittu rajoitettu metsästys. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsästys merialueella yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä säilyy jatkossakin lähtökohtaisesti sallittuna. Merialueella yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä tapahtuva vesilintujen metsästys mahdollistaa monille metsästysoikeuksia omistamattomille laajan pyyntialueen hyödyntämisen, joka ei ole mahdollista yksityisillä vesialueilla. Valiokunta katsoo, ettei nykyisiä metsästyskäytäntöjä ole tarpeen näillä vesialueilla muuttaa.

Luonnonsuojelulakia esitetään ehdotuksen 22 §:ssä muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännös, jonka mukaan suojelualueeseen voidaan liittää Metsähallituksesta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettua julkisten hallintotehtävien alaista omaisuutta Metsähallituksen hakemuksesta. Alue luettaisiin kuulumaan luonnonsuojelualueeseen siitä alkaen, kun liittamisestä on tehty merkintä kiinteistörekisteriin, jolloin myös rauhoitusmääräykset tulisivat samalla voimaan. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että hakemuksesta tapahtuvaa alueen liittämistä käytettäisiin tilanteissa, joissa muuhun luonnonsuojelualueeseen liitettävän alueen suojelun tavoitteet soveltuvat olemassa olevan luonnonsuojelualueen rauhoitussäännösten mukaisesti suojelutavoitteisiin, eivätkä nämä rauhoitussäännökset olennaisella tavalla muuttaisi liitettävän alueen metsästyskäytäntöjä.

Valiokunta katsoo, että metsästystä tulisi lähtökohtaisesti voida jatkaa liitettävillä alueilla, ellei kieltoon olisi suojelutavoitteiden kannalta nimenomaista tarvetta. Valiokunnan mielestä pääsääntönä on yksiselitteisesti oltava, että olemassa olevia suojelualueita laajennettaessa suojelualueen rauhoitusmääräykset tarkistetaan ja otetaan samalla alueellisesti huomioon metsästysmahdollisuuksien säilyminen sekä sovitetaan metsästys mahdollisuuksien mukaan yhteen suojelutavoitteiden kanssa. Tämä on erityisesti tar-

peen nyt, kun pääasiassa Natura 2000 -alueita liitetään olemassa oleviin suojelualueisiin, joissa rauhoitusmääräykset saattavat olla parinkymmenen vuoden takaisia. Valiokunta kiinnittää lisäksi erityistä huomiota siihen, että esimerkiksi määräaikaisten metsästyssopimusten umpeutuessa alueella ei olisi periaatteessa sillä hetkellä mitään metsästyskäytäntöä ja tämä voisi johtaa siihen, että alue voitaisiin liittää jo perustettuun suojelualueeseen suoraan kiinteistötekniisesti. Tällaisissa tapauksissa tulisi kuitenkin arvioida alueen edeltävä metsästyskäytäntö pitemmältä aikajaksolta.

Metsähallituksen hallinnassa on varsin paljon soidensuojelu-, rantojensuojelu-, lehtojensuojelu-, lintuvesien suojelu- ja vanhojen metsien suojeluohjelmiin sekä kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämisohjelmaan, Natura 2000 -ohjelmaan ja useisiin päällekkäisiin suojeluohjelmiin kuuluvia kiinteistöjä, joista ei ole vielä muodostettu suojelualueita. Valiokunta toteaa, että perustamattomia suojeluohjelma- ja Natura-kohteita on arvioiden mukaan kaikkiaan noin 1 600 kpl (pinta-ala noin 740 000 ha), kaavojen luonnonsuojeluvarauksia noin 150 kpl (pinta-ala noin 6 400 ha) ja ns. dialogikohteita noin 80 kpl (pinta-ala noin 16 700 ha). Nykyisiin luonnonsuojelualueisiin on tarkoitus liittää säädöksiin tai kiinteistötekniisesti yhteensä noin 388 000 hehtaaria. Ympäristöministeriön asettaman säädösvalmistelun projektiryhmän laatiman säädösvalmistelun ja kiinteistönmuodostamisen työohjelman mukaan aiemmin tehtyjen suojelupäätösten toteuttaminen edellyttää vielä noin 950—1 000 luonnonsuojelualueen perustamista ja lisäksi runsasta kahtasataa jo perustettua luonnonsuojelualuetta tulisi laajentaa. Valiokunta katsoo, että edellä esitettyyn viitaten, että suojelualueiden liittämässä on kyse merkittävästä asiasta. Tällöin on tapauskohtaisesti arvioitava suojelualueen laajentamisen mahdolliset vaikutukset metsästykseseen ja säilytettävä metsästysmahdollisuudet, ellei alueen suojelutavoitteiden toteuttaminen vaadi metsästyksen kieltämistä.

Valiokunta toteaa, että ehdotetun 22 §:n mukaisesti luonnonsuojelualueisiin liitettyjä alueita koskisivat kaikilta osin samat yhteneväiset

rauhoitussäännökset kuin "emoalueita"; metsästyksen osalta niin sen sallittavuuden kuin niitä koskevien rajoitustenkin suhteen. Esitetyn 22 §:n vaikutukset metsästykseen on kokonaisuuden kannalta arvioitu hallituksen esityksen perusteluissa varsin vähäisiksi. Valiokunta pitää tärkeänä lähtökohtana sitä, etteivät alkuperäisen alueen rauhoitussäännökset tiukenna liitettävän alueen metsästyskäytäntöjä. Muussa tapauksessa luonnonsuojelualueeseen liittämisen tulee tapahtua säädösteitse. Valiokunta korostaa myös

sitä, että liitettävän alueen tulee soveltua olemassa olevan luonnonsuojelualueen suojelutavoitteisiin.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Pertti Hemmilä /kok
jäs. Lasse Hautala /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Kalmari /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /r

Pentti Oinonen /ps
Klaus Pentti /kesk
Petri Pihlajaniemi /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Kari Rajamäki /sd (osittain)
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Pekka Vilkuna /kesk
vjäs. Matti Kangas /vas (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Esityksessä esitetään eräitä muutoksia kansallispuistojen ja puistoihin rajoittuvien muiden suojelualueiden suojamääräyksiin.

Lakiesityksessä on unohdettu se, mitä valtio-neuvosto lupasi Natura-päätöstä tehdessään. Suora lainaus: "Metsästysrajoituksia ei kuitenkaan toimeenpanna yksipuolisella viranomaispäätöksin, vaan ne toteutetaan neuvottelemalla ja eri tahojen tavoitteita yhteen sovittaen. Tämä tapahtuu Natura-verkoston toteuttamiseen liittyvien hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä."

Yksi keskeisimmistä ongelmista lakiesityksessä on se, että metsästys haluttaisiin lähtökohtaisesti kieltää muilla luonnonsuojelualueilla niissä kunnissa, joissa kuntalaisilla ei ole metsästyslain 8 §:n mukaista ns. vapaata metsästys-oikeutta valtion mailla. Lakiesitystä tulee muuttaa siten, että metsästys tulee sallia lähtökohtaisesti kaikilla ns. muilla luonnonsuojelualueilla ja mahdollisesti tarvittavista ajallisista ja alueellisista taikka riistaeläinkohtaisista metsästysrajoituksista tulisi säätää erikseen valtioneuvoston asetuksella, jos metsästys vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa merkittävää haittaa alueen muulle käytölle.

Myös 22 § on ongelmallinen, koska se antaa lähes rajoittamattomat mahdollisuudet suojelualueiden laajentamiseen ilman, että asiaa ohjattaisiin tarvittavalla poliittisella päätöksellä. Lähtökohtana pitää edelleen olla se, että "vanhojen valtionmaiden" liittäminen pitää tapahtua lainsäädäntöteitse, eikä mitään automaattista järjestelmää tule luoda. Kansallispuistoon liitetyillä muilla luonnonsuojelualueilla ei pidä ottaa automaattisesti käyttöön kansallispuiston metsästyskieltoa. Mikäli luonnonsuojelualueilla täytyy rajoittaa metsästystä, rajoitukset tulee erikseen määrittellä säännökseen. Metsästyksen täytyy tällöin aiheuttaa merkittävää haittaa, eikä mikä tahansa haitta ilman tarkempaa määrittelyä ole riittävä peruste metsästyksen rajoittamiselle.

Esitämme, että metsästyskäytäntöjen mahdollinen tiukentaminen tapahtuisi aina säädösteitse ja se kirjattaisiin asianomaiseen lakipykälään ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Metsästysrajoituksia ei pidä toimeenpanna luonnonsuojelualueilla yksipuolisilla viranomaispäätöksillä, vaan neuvottelemalla eri etutahojen kanssa. Luonnon monipuolisen virkistyskäytön kannalta on tärkeää, että luonnonsuojelualueille mahtuvat marjastajat, sienestäjät ja muut luonnossa liikkujat kalastajien ja metsästäjien kanssa. Lakiesityksen 15 §:n 1 momentin 3 kohta ei ole riittävä metsästysasioiden järjestämisen kannalta, sillä myös muut kuin pyyntiluvanvaraiset riistaeläimet voivat aiheuttaa ongelmia ja lisäksi pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien joukko voi muuttua ajan kuluessa.

Lakiesityksen 15 §:ään on lisätty uusi 2 momentti, jolla mahdollistettaisiin tietyin edellytyksin hirven ajo kansallispuistoissa. Säännös on oikeasuuntainen, mutta riittämätön askel, ja se tulisikin muuttaa siten, että kansallispuistoissa voidaan lisäksi 1 momentissa säädetyin edellytyksin metsästää kaikkia hirvieläinlajeja.

Koska lakiesitys tulee koskemaan vain uusia perustettavia luonnonsuojelualueita, tulisi lakiin kirjoittaa siirtymäsäännös, jonka mukaan säännökset tulisivat voimaan myös jo perustetuissa kansallispuistoissa.

Lakiesityksen 15 §:n perusteluissa tukeudutaan myös ympäristöministeriön asettaman työryhmän raporttiin Metsästys eteläisen Suomen kansallispuistoissa. Ministeriön toimeksianto työryhmälle koski ainoastaan voimassaolevaa luonnonsuojelulakia, ei käsiteltävänä olevaa lakiesitystä luonnonsuojelulain muuttamisesta. Edellä oleva asia ei ilmene hallituksen esityksen perustelutekstin sivulta 4. Tällaista menettelyä pidämme arveluttavana ja tarkoitushakuisena, sillä tiukan toimeksiantorajauksen vuoksi työryhmä ei voinut esittää poikkeavia kannanottoja ja säännösehdotuksia luonnonsuojelulain muuttamiseksi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

*että lakiehdotus muutetaan seuraavasti
(Eriävän mielipiteen muutosehdotukset).*

Eriävän mielipiteen muutosehdotukset**Laki****luonnonsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun luonnonsuojelulain (1096/1996) 15—17 §, 19 §:n 2 momentti sekä 22 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 2 momentti laissa 1069/2004, sekä

lisätään lakiin uusi 17 a § ja 18 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

15 §

Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) poistaa (*poist.*) riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta;

(4—9 kohta kuten HE)

Kansallispuistossa voidaan lisäksi 1 momentissa säädetyin edellytyksin *sallia hirvieläinten metsästys.*

Mitä edellä säädetään, pätee myös jo perustetuilla luonnonsuojelualueilla ja kansallispuistoissa sekä perustettavilla luonnonsuojelualueilla ja kansallispuistoissa. (Uusi)

16 ja 17 §
(Kuten HE)

17 a §

Muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

(1 mom. kuten HE)

(*Poist.*) Muulla luonnonsuojelualueella metsästys on sallittu. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen rajoittamisesta tällaisessa kunnassa sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa *merkittävää* haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia, ajallisia tai kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös säätää, että metsästys on sallittu vain metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettulle kuntalaiselle, jos se on tarpeen riistakantojen turvaamiseksi tai hoitamiseksi.

(3 mom. *poist.*)

Kalastukseen yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella sovelletaan, mitä kalastuslain (286/1982) 6 §:n 1 momentissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kui-

tenkin säättää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa *merkittävää* haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

(4 mom. kuten HE:n 5 mom.)

18 ja 19 §
(Kuten HE)

22 §

Alueen liittäminen luonnonsuojelualueeseen

Alueen liittämisestä luonnonsuojelualueeseen säädetään lailla. (Uusi)

— — — — —
(3 mom. kuten MmVL)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2009

Lauri Kähkönen /sd
Kari Rajamäki /sd
Esa Lahtela /sd

Katja Taimela /sd
Matti Kangas /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Hallituksen esityksessä HE 99/2009 vp laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ei mielestämme oteta riittävästi huomioon yli miljoonan suomalaisen metsästäjän perusoikeuksia. Lakiesityksen hyväksyminen esitetyssä muodossaan johtaisi tilanteeseen, jossa luonnolle ja ihmiselle vahingollisten pienpeto- ja ylisuurten riistaeläin- kuten esimerkiksi hirvikantojen sääntely vaikeutuisi. Tämä puolestaan johtaisi pahimmillaan vakaviin ympäristöllisiin ongelmiin ja turhiin liikenneonnettomuuksiin ja jopa liikennekuolemiin.

Mielestämme lakiehdotuksen lakipykälien tekstejä tulisi muokata alla olevin osin niin, että myös metsästäjien oikeudet taattaisiin.

Esimerkiksi Natura-päätöstä tehdessään valtioneuvosto vakuutti metsästäjille, ettei metsäs-

tysrajoituksia toimeenpanna yksipuolisilla viiranomaisten päätöksillä, vaan niistä neuvotellaan eri osapuolten kesken, kun Natura-verkostoon liittyviä hoito- ja käyttösuunnitelmia laaditaan. Uudessa lakiesityksessä nämä lupaukset eivät toteudu.

Metsästäjien huomioiminen nykyistä paremmin lakiesityksessä ei olisi mielestämme ristiriidassa luonnonsuojelualueiden ja kansallispuistojen suojelullisten tavoitteiden kanssa eikä rajoittaisi kansalaisten turvallista ja vapaata liikumista näillä alueilla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että lakiehdotus muutetaan seuraavasti (Eriävän mielipiteen muutosehdotus).

Eriävän mielipiteen muutosehdotus

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun luonnonsuojelulain (1096/1996) 15—17 §, 19 §:n 2 momentti sekä 22 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 2 momentti laissa 1069/2004, sekä

lisätään lakiin uusi 17 a § ja 18 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

15 §

*Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännök-
sistä*

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) poistaa (*poist.*) riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omai-

suudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesti vahingosta;

(4—9 kohta kuten HE)

Kansallispuistossa voidaan lisäksi 1 momentissa säädetyin edellytyksin sallia hirvieläinten metsästys.

Mitä edellä säädetään, pätee jo olemassa olevilla luonnonsuojelualueilla ja kansallispuis-

toissa sekä perustettavilla luonnonsuojelu-
alueilla ja kansallispuistoissa. (Uusi)

16 §

Eräiden oikeuksien turvaaminen

(1 mom. kuten HE)

*Metsästysoikeus turvataan kuntalaisille kai-
killa luonnonsuojelualueilla ja kansallispuis-
toissa koko maassa. Mahdollisista alueellisista
tai ajankohtaan liittyvistä rajoituksista sovitaan
erikseen paikallisten metsästyssseurojen tai -yh-
distysten kanssa.*

17 §

(Kuten HE)

17 a §

*Muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännök-
set*

(1—5 mom. kuten HE)

*Metsästyksen yleisellä vesialueella ja Suo-
men talousvyöhykkeellä sijaitsevalla muulla
luonnonsuojelualueella sovelletaan, mitä met-
sästyslain (615/1993) 7 §:n 1 momentissa sääde-
tään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kui-*

*tenkin säättää metsästyksen rajoittamisesta ylei-
sellä vesialueella ja Suomen talousvyöhykkeellä
sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos
metsästyksen vaarantaa alueen perustamistarkoi-
tusta tai metsästyksestä aiheutuu merkittävää
haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voi-
vat olla alueellisia tai ajallisia. (Uusi)*

18 ja 19 §

(Kuten HE)

22 §

Alueen liittäminen luonnonsuojelualueeseen

*Alueen liittämisestä luonnonsuojelualuee-
seen säädetään lailla. (Uusi)*

— — — — —
Luonnonsuojelualueeseen liitettäväksi pääte-
tyn tai haetun alueen kiinteistönmuodostuksessa
noudatetaan, mitä 21 §:n 1 momentissa sääde-
tään. (Poist.) Liittämisestä on kuulutettava kun-
nan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulu-
tuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään.

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2009

Pentti Oinonen /ps

Matti Kangas /vas